

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
Факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв
імені Валентини Волошиної
Кафедра мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
доц. Гусев С.О.
« _____ » _____ 2020 року

**ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ
З ОСНОВ МИСТЕЦЬКО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
З ПРАКТИКУМОМ
атестації здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра**

**галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 013 Початкова освіта
освітня програма Початкова освіта. Мистецтво**

**Факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв
імені Валентини Волошиної**

Основи мистецько-виховної діяльності з практикумом: програма атестації здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, спеціальність 013 Початкова освіта, освітня програма Початкова освіта. Мистецтво /Уклад. Л.В.Старовойт – Вінниця: ВДПУ, 2020. – 21 с.

Розробник: доцент кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти доц. Старовойт Л.В.

Програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти.

Протокол № 7 від «03» лютого 2020 р.

Завідувач кафедри _____ доц. Старовойт Л.В.

«03» лютого 2020 року

Розглянуто і схвалено навчально-методичною комісією факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв імені Валентини Волошиної

Протокол № 6 від «26» лютого 2020 року

Голова навчально-методичної комісії _____ доц. Пахальчук Н.О.

«26» лютого 2020 року

ВСТУП

Програма екзамену укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 013 Початкова освіта, спеціалізацією Мистецтво, освітньою програмою Початкова освіта. Мистецтво.

1. Мета та завдання екзамену з «Основ мистецько-виховної діяльності з практикумом»

Мета екзамену «Основи мистецько-виховної діяльності з практикумом» – підготувати висококваліфікованого вчителя, який володіє методикою творчого пошуку, здатного на високому рівні організувати та проводити заняття з мистецьких дисциплін, створюючи належні умови для художньо-творчого розвитку учнів; ознайомити з основними засобами виразності декоративно-ужиткового мистецтва, ознайомити з сучасними видами мистецтв, з основами дизайну, розвивати художньо-творчі здібності студентів, формувати естетичні смаки на основі глибокого розуміння художньо-образної мови народного мистецтва, розвивати творче мислення майбутніх вчителів, підвищувати національну свідомість, ознайомити студентів з методикою творчого пошуку, формувати художні уміння на основі знань, що є ознакою професійної здатності до творчості в галузі народного мистецтва.

Завданнями екзамену «Основи мистецько-виховної діяльності з практикумом» є:

- ознайомити студентів з основами композиційних особливостей побудови творів мистецтва;
- ознайомити з основними законами кольорознавства;
- ознайомити з основами дизайн-освіти;
- ознайомити з основами декоративно-ужиткового мистецтва;
- ознайомити з історією розвитку декоративно-ужиткового мистецтва, його видами та жанрами;
- вчити студентів основам художнього конструювання та моделювання;
- дати поняття про художньо-образну мову різних видів мистецтва, удосконалити емоційно-естетичне ставлення до мистецьких творів;
- сприяти художньо-естетичному, моральному, патріотичному вихованню студентів, формуванню їх духовних цінностей;
- розвивати художньо-образне, візуальне й композиційне мислення, творчу уяву, креативність;
- виховувати у майбутнього вчителя повагу до української національної культури;
- виховувати художньо-професійну культуру майбутнього вчителя;
- сприяти гармонізації у студентів духовних і матеріальних вимірів сьогодення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають володіти наступними загальними та фаховими компетентностями:

Загальні компетентності

- здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення;
- здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до проектної організації художньо-творчої діяльності;
- здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в процесі трудового навчання.

Фахові компетентності

- здатність використовувати естетико-виховний потенціал художньо-творчої діяльності в освітньому процесі;
- здатність практично застосовувати особистісно зорієнтовану модель навчання і виховання здобувачів середньої освіти;
- здатність організовувати освітній процес, враховуючи специфіку уроків трудового навчання у початковій школі;
- здатність до розуміння основ та специфіки організації освітньої діяльності з використанням художньо-педагогічних технологій.

Програмні результати згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

- виявляти знання, необхідні для розв'язування практичних завдань в галузі освіти, зокрема початкової, формулювання мети й завдань педагогічної діяльності, прийняття оптимальних рішень при плануванні робіт в умовах нестандартних ситуацій.
- генерувати оригінальні, якісно нові педагогічні ідеї, які можуть бути однозначно та аргументовано сприйнятими як в знайомих, так і в незнайомих ситуаціях.
- застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення високої результативності освітнього процесу в початковій школі.
- забезпечувати інформаційно-методичний супровід власної освітньої, методичної, організаційної, виховної та наукової діяльності в закладах освіти.
- створювати необхідну емоційно-ціннісну основу педагогічної діяльності на засадах людиноцентричного і культурологічного підходів до процесу виховання і навчання здобувачів освіти.
- забезпечувати формування в дітей необхідного рівня освітніх компетентностей в різних видах діяльності.
- використовувати освітні технології задля забезпечення повноцінного психофізичного та особистісного розвитку школярів.

2. Програма атестації здобувачів вищої освіти бакалавра

Основи мистецько-виховної діяльності з практикумом:

2.1.1. «Основи мистецької діяльності з практикумом»

Тема 1. Основи композиційної побудови творів мистецтва

Основи композиційної побудови творів мистецтва. Поняття про композицію. Предмет композиції. Метод і методологія теорії композиції. Методологічні принципи теорії композиції (мімесіс, символізм, стилізація, структуралізм, функціоналізм), їх характеристика. Історія розвитку композиції.

Засоби композиції. Основні види композиційної побудови: фронтальна, об'ємна, глибинно-просторова. Створення композиції. Основний закон побудови композиції: єдності та підпорядкування. Закон нюансу, контрасту та тотожності. Рівновага. Симетрія та асиметрія. Геометричний та оптичний центри композиції.

Формоутворення у композиції. Пропорції. Визначення пропорцій. "Золотий перетин". Поняття ритму, способи його побудови. Складання ритму. Декор у декоративно-ужитковому мистецтві.

Способи зображення предметів навколишнього світу в статиці й динаміці. Стилізація. Поняття про стилізацію. Основні способи стилізації. Масштаб композиції. Просторовий масштаб композиції.

Тема 2. Основи кольорознавства

Колір та його види. Параметри кольору. Хроматичні та ахроматичні кольори. Основні і похідні кольори, способи змішування кольорів. Теплі та холодні кольори. Особливості поєднання кольорів. Характеристика контрастів за якістю, формою, фактурою, кольором. Тонові гармонізації. Феноменологічні характеристики кольору. Символічні та психологічні характеристики кольору. Фізіологія сприйняття кольору. Використання кольору у декоративних композиціях. Вплив кольору на емоції. Кольорова терапія.

Тема 3. Морфологія мистецтва

Поняття морфології. Історія дослідження проблеми морфології мистецтва. Моделі морфології мистецтва. Характеристика жанрової диференціації основних видів мистецтва. Синтез як особливість сучасного мистецтва. Принципи класифікації видів мистецтв. Основні групи декоративно-ужиткового мистецтва. Поліхромна група: ткацтво, килимарство, вишивка, батік, вибійка, бісер, писанкарство, розпис. Монохромна група: інкрустація, випалювання, чернь, гравіювання. Пластична група: різьблення, тиснення, карбування, пластика малих форм. Ажурно-силуетна група: кування і слюсарство, просічний метал, скань, мереживо, витинанки, ажурно-силуетна пластика.

Тема 4. Декоративно-ужиткове мистецтво як невід'ємна складова художньої культури українського народу

Історія розвитку декоративно-ужиткового мистецтва. Види та галузі декоративного мистецтва, їх характеристика. Морфологічна структура декоративно-ужиткового мистецтва (вид, рід, типологічна група, художній твір). Принципи класифікації, на яких ґрунтується морфологія декоративно-ужиткового мистецтва (за матеріалом, за технологічними особливостями, за функціональними ознаками). Художньо-естетична цінність декоративного мистецтва. Виховний потенціал декоративно-ужиткового мистецтва.

Історія розвитку промислів України. Регіональні осередки та локальні художньо-технічні особливості українського декоративно-ужиткового мистецтва. Етнорегіональні різновиди орнаментальних композицій українського народного мистецтва.

Тема 5. Дизайн – мистецтво формування естетичного середовища

Передумови зародження дизайну. Дизайн як творча діяльність. Види дизайну. Композиція в дизайні. Дизайн і довкілля. Основні правила дизайну.

Характеристика різних матеріалів, їх властивості. Способи роботи з різними матеріалами. Імітація матеріалу. Текстура. Образотворчі характеристики текстури. Фактура. Фізичні та емоційні характеристики фактури. Рельєф. Фізичні та емоційні характеристики рельєфу. Об'єм. Значення пропорцій у об'ємі. Об'ємне формотворення. Основні та допоміжні матеріали. Біоніка, її значення у формотворенні предметного середовища.

Формотворення у прикладній діяльності. Стилетворення, доцільність та функціональність (виготовлення меблів, одягу, посуду тощо).

Комбінаторне формотворення. Художнє проектування. Технічна естетика.

Тема 6. Паперова пластика в художньому конструюванні

Пластичність форми і поверхні. Особливості символіки, асоціативності, стилізації, емоційної виразності паперової пластики. Види паперової пластики (пласка та об'ємна). Матеріали та приладдя на заняттях паперопластиком.

Формування пластичної поверхні. Послідовність монтування складних виробів. Декоративна обробка поверхні та краю об'ємної форми. Техніка виконання паперової пластики.

Формування асиметричних пластичних форм. Створення цілісної форми, що має кілька елементів. Стилзація конкретних об'єктів. Пошук художньо-образної та емоційної виразності виробу.

Поняття про орігамі, історія виникнення. Основи графічної грамоти. Правила складання паперу. Прийоми згинання паперу та картону. Прийоми формоутворення орігамі. Основні базові форми: прямокутник, квадрат основи, подвійний трикутник, подвійний квадрат.

Поняття про гофровані структури. Рельєфні та об'ємні гофровані структури. Матеріали для створення гофрованих структур. Розмітка, складання, створення прямолінійного та криволінійного ребра. Формування ребер на цупкому папері та картоні. Способи надрізування чи продавлювання за розміткою. Використання шаблонів при виготовленні рельєфних та об'ємних гофрованих виробів. Графічне зображення гофрованих структур.

Прийоми виконання гофрованих іграшок.

Тема 7. Нетрадиційні художні техніки у сучасному мистецтві

Нетрадиційні техніки та прийоми виготовлення виробів та їх значення. Ниткова графіка: матеріали та інструменти. Ажурні вироби “повітряний кокон” з ниток. Вироби з клаптиків тканини. Малюнки з піску. Оптичний живопис. Рельєфний малюнок. Батік. Вітражі.

Поняття про квілінг. Історія виникнення техніки квілінг. Об'ємний квілінг. Інструменти та пристосування для квілінга. Матеріали для квілінгу, основні види паперу. Художні особливості техніки квілінг. Основні засоби виразності. Художня та естетична цінність виробів, які виготовлені у техніці квілінг.

Поняття про торцювання. Площинне торцювання, його особливості. Об'ємне торцювання, його особливості. Історія виникнення техніки торцювання. Основні інструменти та пристосування для торцювання. Матеріали для торцювання, особливості роботи з гофрованим папером. Основні засоби виразності в техніці торцювання.

Поняття про айріс фолдінг. Історія виникнення техніки айріс фолдінг. Технологія виготовлення виробів в техніці айріс фолдінг. Особливості побудови айріс-шаблону. Основні інструменти та пристосування для айріс фолдінга. Матеріали для айріс фолдінга. Основні засоби виразності в техніці айріс фолдінг.

Поняття про артишок. Поняття про печворк. Історія виникнення напрямків артишоку та печворку. Матеріали та інструменти. Технологія виготовлення виробів в техніці артишок, печворк. Художні особливості технік артишок, печворк.

Поняття про ганутель. Історія виникнення техніки ганутель. Художні особливості техніки ганутель. Інструменти та пристосування. Матеріали, їх характеристика. Види ниток, їх особливості. Особливості виготовлення виробів в техніці ганутель.

Поняття про скрапбукінг. Папір для скрапбукінга. Художні особливості техніки «скрапбукінг».

Тема 8. Аплікація як вид мистецької діяльності

Поняття про силует. Види силуету. Характеристика виразності силуету: активний – пасивний, легкий - важкий. Поняття про симетрію та асиметрію. Види симетрії: дзеркальна, переносна, зворотна. Осі симетрії.

Витинанка – вид українського народного мистецтва, історія виникнення. Види витинанок, їх характеристика.

Поняття про аплікацію, її види. Матеріали та інструменти на заняттях аплікацією. Техніка виготовлення аплікації: рвана мозаїчна, вирізна.

Послідовність виготовлення аплікації. Значення ескізу у виготовленні аплікації. Особливості колориту аплікації різних видів. Прийоми вирізування деталей. Види клею та його використання в навчальному процесі. Правила техніки безпеки при роботі з різними марками клею. Правила склеювання паперу й картону.

Тема 9. Пластичні матеріали у декоративному мистецтві

Використання пластичних матеріалів в українському декоративному мистецтві. Народне гончарство, його художні особливості. Види пластичних матеріалів, їх характеристика. Способи і прийоми ліплення. Правила роботи з пластиліном. Використання пластичних матеріалів у художньому конструюванні.

Заготівля й виробництво пластичних мас. Приладдя для роботи з пластичними матеріалами. Правила роботи з пластиліном та глиною.

Тісто як пластичний матеріал в декоративно-ужитковому мистецтві. Технологія виготовлення виробів з тіста. Основні інструменти та пристосування для ліплення. Способи та прийоми ліплення. Правила роботи з тістом. Основні засоби виразності.

Тісто як пластичний матеріал в декоративно-ужитковому мистецтві. Технологія виготовлення виробів з тіста. Основні інструменти та пристосування для ліплення. Способи та прийоми ліплення. Правила роботи з тістом. Основні засоби виразності.

Поняття про пап'є-маше та застосування його в декоративно-ужитковому мистецтві. Поняття про рельєф (барельєф, горельєф), ансамбль, декор. Об'єм, рельєф, колір та фактура як засоби художнього образу в техніці пап'є-маше. Обладнання матеріали та інструменти для пап'є-маше. Технологія виконання виробів в техніці пап'є-маше. Види декоративного розпису. Зв'язок декору з формою виробів із пап'є-маше.

2.1.2. Методичне забезпечення

- Методичні матеріали до вивчення окремих тем навчальної дисципліни.
- Завдання для самостійної роботи студентів за всіма темами навчальної дисципліни.
- Фонд наочних матеріалів до тем навчальної дисципліни на електронних носіях.
- Зразки виконання творчих завдань.
- Навчальні таблиці та методичні альбоми.
- Матеріали для візуального та аудіо супроводу занять з дисципліни
- Відеотека.
- Комп'ютерні навчальні програми.

2.1.3. Рекомендована література

Основна

1. Антонович Є. А. Художні техніки в школі/ Є. А.Антонович, В.І.Проців, С.П.Свид. - К.: ІЗМН, 2007. - 312 с.
2. Бучківська Г.В. Підготовка учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва: монографія за науковою редакцією Г.В. Терещука / [Бучківська Г.В.]. - Хмельницький: ПП Заколотний М.І., 2019. - 420с.
3. Гнатюк М.В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти): навч.-метод. посібник. - Івано-Франківськ: Ярина, 2016. - 196с.

4. Кальнинг А.К. Акварельная живопись/ А.К.Кальнинг. - М.: Искусство, 1988. - 76 с.
5. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл./ В.П. Котляр. - К.: Кондор, 2006. - 200 с.
6. Курач М.С. Художньо-проектна підготовка майбутніх учителів технологій: монографія / за ред. М.С. Корця. - Київ: Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. - 329с.
7. Оршанський Л.В. Початкова дизайн-освіта: готовність учителя до організації художньої праці з обдарованими учнями / Л.В.Оршанський, Г.Л.Ліщинська-Кравець, А.М.Король, В.М.Сирота, В.П.Тименко. - Київ: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. - 213с.
8. Резніченко М.І. Художня графіка/ М.І.Резніченко, Я.М.Твердохлібова. - Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. - 272 с.
9. Свид С.П. Художні техніки/ С.П.Свид, В.І.Проців. - Київ, 2007. - 252 с.
10. Серих Л.В. Художня культура України. Візуальне мистецтво: архітектура, скульптура, живопис, графіка/ Л.В.Серих. - Суми :РВВСОІППО, 2010. - 84 с.
11. Старовойт Л.В. Художнє конструювання з паперу та картону: навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, вчителів початкових класів, керівників гуртків позашкільних навчальних закладів, батьків. - Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2015. - 168с.

Додаткова

1. Величко Ю.В. Український живопис/ Ю.В.Величко. - К.: Мистецтво, 1989. - 191 с.
2. Ковальчук Т.П. Художня обробка паперу. Курс I: Наочно-методичний посібник/ Т.П.Ковальчук. - Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2010. - 88 с.
3. Ковальчук Т.П. Художня обробка паперу. Курс II: Наочно-методичний посібник/ Т.П.Ковальчук. - Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2010. - 106 с.
4. Ломоносова М.Г. Графика и живопись/ М.Г.Ломоносова. - М.: Астрель, 2003. - 207 с.
5. Мельник М.М. Мистецтво витинанки та аплікації/ М.М.Мельник. - Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2005. - 256 с.
6. Проснякова Т.Н. Уроки мастерства/ Т.Н.Проснякова. - М.:Учебная литература, 2003. - 136 с.
7. Соколова С.В. Игрушки и забавы. Оригами/ С.В.Соколова. - Санкт-Петербург: Нева, 2003. - 98 с.
8. Терентьев А.Е. Изображение животных и птиц средствами рисунка и живописи/ А.Е.Терентьев. - М.: Просвещение, 1980. - 126 с.
9. Терентьев А.Е. Рисунок в педагогической практике учителя изобразительного искусства/ А.Е.Терентьев. - М.: Просвещение, 1981. - 175 с.

10. Янсон Х.В. Основы истории искусств/ Х.В.Янсон. - М.: Искусство, 2001. - 332 с.

2.1.4. Інформаційні ресурси

1. <http://masterclassy.ru/origami-dlya-nachinayuschih/> - оригами (майстер-клас)
2. <http://sklad-knig.net/3815-kviltin-i-applikacija-poshagovye-master-klassy.html> - аплікація
3. <http://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2013/03-19-2> - витинанка (майстер-клас)
4. <https://www.youtube.com/watch?> – робота з папером (майстер-клас)
5. <http://ped-kopilka.com.ua/vospitateljam/uroki-truda-v-dou/podelki-iz-bumagi-dlja-detei/index.htm> - об'ємні вироби з паперу
6. <http://pozashkillya.ostriv.in.ua/publication/code-3F2018714053B/list-262c43c3f27> - квілінг
7. http://navigator.rv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1343&Itemid=41 – паперова пластика
8. https://www.youtube.com/watch?v=u6OqAmisR_Q – вишивання хрестиком
9. <http://panna.ru/masterklass/lenty/> - вишивка стрічками (майстер-клас)
10. <http://www.butter-fly.com.ua/instruction.html> - вишивка бісером
11. <http://www.vyazannya.org/?p=2241> – в'язання гачком (відео уроки)
12. <http://www.fitopark.eu/macrame/1-macrame-uroki.htm> - макраме
13. <http://www.liveinternet.ru/tags/%EF%FD%F7%E2%EE%F0%EA/> - печворк
14. <http://www.teacherjournal.com.ua/multimedjnj-urok/5290-multimedjnj-urok-5-klas-myaka-ploska-grashka.html> - м'яка іграшка (мультимедійний урок)
15. <http://www.kidmade.com.ua/ukr/article/virobi-z-prirodnih-materialiv.html> - вироби з природних матеріалів
16. <http://poradumo.pp.ua/svoimu-rukamu/1441-virobi-z-folgi-svoyimi-rukami.html> - вироби з фольги
17. <http://poradumo.pp.ua/svoimu-rukamu/1868-virobi-z-drotu.html> - вироби з дроту
18. <http://www.kidmade.com.ua/ukr/catalog/sculpt-from-clay/> - вироби з пластиліну
19. <http://ped-kopilka.ru/blogs/lapteva-svetlana/nitkografija-kak-risovanie-nityu.html> - ниткографія
20. <http://atak.org.ua/yak-pratsyuvaty-v-tehnitsi-izonytka-nytyana-hrafika.html> - ізонітка (нитяна графіка)

2.2.1. «Педагогіка мистецько-виховної діяльності»

Тема 1. Психологічні аспекти формування естетичної сфери дітей молодшого шкільного віку

Теоретичні підходи до вирішення проблем формування естетичної сфери особистості. Психолого-педагогічний потенціал взаємодії особистості із світом мистецтва.

Характеристика провідних категорій художньо-естетичного розвитку: художній розвиток, естетичні почуття, естетична діяльність, естетичне ставлення.

Вікові особливості розвитку естетичного сприймання. Етапи формування естетичного ставлення особистості до довкілля в соціогенезі.

Ключові поняття теми: естетична сфера, художній розвиток, естетичні почуття, естетична діяльність, естетичне ставлення, естетичне сприймання, вікові особливості.

Тема 2. Педагогічні умови та засоби художньо-естетичного розвитку дітей молодшого шкільного віку

Умови розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку. Педагогічні умови формування естетичного ставлення до довкілля.

Характеристика засобів художньо-естетичного розвитку: природа, мистецтво, навчання (різні види занять), самостійна художня діяльність, естетика побуту.

Ключові поняття теми: педагогічні умови, природа, мистецтво, навчання (різні види занять), самостійна художня діяльність, естетика побуту.

Тема 3. Педагогічний супровід художньо-естетичного розвитку дитини засобами гри

Психолого-педагогічні дослідження функції гри у розвитку дитини молодшого шкільного віку. Сучасні методологічні засади ігрової діяльності дітей молодшого шкільного віку.

Реалізація естетичної функції гри в художньо-естетичному розвитку молодшого школяра. Театралізовані ігри як засіб впливу на естетичну сферу дитини.

Ключові поняття теми: методологічні засади, ігрова діяльність, гра, естетична функція, художньо-естетичний розвиток, театралізована гра.

Тема 4. Музейна педагогіка

Становлення музейної педагогіки як галузі педагогічної науки. Аналіз наукових досліджень з теми.

Використання потенціалу мистецтва для формування естетичної сфери дитини. Характеристика музейної педагогіки як засобу збагачення художньо-естетичної сфери дитини.

Педагогічні засади організації роботи початкової школи у напрямі музейної педагогіки.

Сучасні підходи до використання музейної педагогіки у сім'ї.

Ключові поняття теми: музейна педагогіка, мистецтво, педагогічні засади, організація роботи ДНЗ, форми роботи.

Тема 5. Самостійна художня діяльність дітей молодшого шкільного віку

Генезис висвітлення проблеми СХД дітей молодшого шкільного віку у наукових дослідженнях.

Шляхи опосередкованого впливу на СХД дітей молодшого шкільного віку: заняття як засіб збагачення СХД; стимулююча роль святкових вражень; предметний світ; співпраця початкової школи та сім'ї.

Особливості керівництва СХД дітей молодшого шкільного віку у різних вікових групах: художньо-мовленнєва діяльність, музична діяльність, образотворча діяльність, театралізована діяльність.

Ключові поняття теми: самостійна художня діяльність, ігрова діяльність, театралізована діяльність, образотворча діяльність, художньо-мовленнєва діяльність, музична діяльність.

Тема 6. Створення розвивального художньо-естетичного середовища в початковій школі

Художньо-естетичне середовище як діяльнісна основа та стійка сукупність наявних, культурних цінностей; певним чином організовані предметні результати художньо-творчої діяльності та форми відносин людей із реаліями культури, естетичного оточення.

Реалізація творчого потенціалу школярів у різноманітних формах: художніх гуртках і студіях, виконавських колективах (хори; музичні, танцювальні, фольклорні ансамблі), самодіяльних театрах, тимчасових об'єднаннях школярів, у процесі підготовки та відвідування концертів, театрів, музеїв, виставок, вернісажів, зустрічей із митцями, під час переглядів телепередач, підготовки та проведення різноманітних мистецьких заходів, шкільних свят з використання музики, театралізації, кіно та відео, декоративного оформлення тощо, а також у формі клубів.

Ключові поняття теми: художньо-естетичне середовище, художні гуртки, виконавські колективи.

Тема 7. Дозвіллева діяльність дітей молодшого шкільного віку

Характеристика дозвільної діяльності. Свята і розваги. Особливості організації свят і розваг в початковій школі.

Специфіка організації дозвілля дитини у сім'ї.

Ключові поняття теми: дозвіллева діяльність, форми організації, свята, розваги.

2.2.2. Методичне забезпечення

1. Методичні матеріали до вивчення окремих тем навчальної дисципліни.

2. Завдання для самостійної роботи студентів за всіма темами навчальної дисципліни.

3. Фонд наочних матеріалів до тем навчальної дисципліни на електронних носіях.

4. Зразки виконання творчих завдань.

5. Матеріали для аудіо та візуального супроводу занять з навчальної дисципліни

6. Відеотека.

7. Комп'ютерні навчальні програми.

2.2.3. Рекомендована література

Основна:

1. Бриліна В.Л., Брилін Б.А., Брилін Е.Б. Розвиток естетичної культури студентів мистецьких спеціальностей у процесі музично-творчої діяльності: теорія і методика. Вінниця, 2019. – 389с.
2. Бровчак Л.С. Педагогіка мистецько-виховної діяльності. навчально-методичний посібник. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2018. – 180с.
3. Вчимося бачити прекрасне: Метод. рекомендації по ознайомленню дітей молодшого шкільного та старшого дошкільного віку з творами образотворчого мистецтва / Київський міжрегіональний ін-т удосконалення вчителів ім. Б.Грінченка. Укл. Е.В.Белкіна. – 2-ге вид., доп. – К.: Навч. посібники, 2006. – 74 с.: іл.
4. Коваль Т.В. Організація співацької діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань / Т. В. Коваль – Вінниця : Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, 2017. – 40 с.
5. Ліхницька Л.М. Інтегративні технології підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: теорія та практика К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 205 с.
6. Ліхницька Л.М. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до розвитку музичних здібностей молодших школярів з використанням музично-дидактичних ігор: методичні рекомендації. К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2019 – 114с.
7. Маринчук Т.Т. Інструментальне музикування в початковій школі : методичні рекомендації для здобувачів ступенів вищої освіти бакалавра, магістра спеціальності 013 Початкова освіта, вчителів початкових класів закладів загальної середньої освіти / укладач Т. Т. Маринчук. – Вінниця, 2018. – 50 с.
8. Маринчук Т.Т. Підготовка майбутнього вчителя до організації інструментального музикування в початковій школі: Навчально-методичний посібник для вчителів загальноосвітніх шкіл, студентів та магістрантів вищих педагогічних навчальних закладів Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, 2019. – 103 с.
9. Народнопісенний водограй : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів напряму підготовки “Початкова освіта” та вчителів загальноосвітніх шкіл І ступеня / уклад.: Т. В. Коваль. – Вінниця, 2017. – 110 с.
10. Тодосієнко Н.Л. Методика формування естетичного сприймання у молодших школярів засобами комплексу мистецтв у позакласній виховній роботі: методичні рекомендації. Вінниця, 2019. – 86с.
11. Федій О.А. Естетотерапія: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 256 с.

Додаткова:

1. Адорно Теодор. Теорія естетики: Пер. з нім. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. – 518 с.
2. Варккі М. Дитина у світі творчості: Творче та естетичне виховання дошкільнят / Н. Варккі // Дошкільне виховання. - 2003. - № 6. - С.57-67.
3. Естетика: Навч. Посібник / Т.Аболіна, В.Єфименко, О.Лінчук та ін. – К.: Либідь, 1992. – 328 с.
4. Естетика: Навч. Посіб./ М.П.Колесніков, О.В.Колеснікова, В.О.Лозовий та ін.; За ред.В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 208 с.
5. Половіна О.А. Оздоровчі можливості піскової терапії. Вісник Інституту розвитку дитини (додаток): методичні та практичні матеріали. Вип.1. – Київ, 2010. – С. 49-65.
6. Український живопис: Сто вибраних творів: Альбом / Авт.упорядник Беличко Ю.В. – К.: Мистецтво, 1989. – 192 с.: іл.
7. Шацька В.М. Загальні питання естетичного виховання в школі, 1987.- 184с.

2.2.4. Інформаційні ресурси

1. http://dzyga.com/component/option,com_news_portal/task,section/id,13/Itemid,317/lang,ua/ - Візуальне мистецтво/Visual arts.
2. <http://academia.gov.ua/13.htm> - Національна академія мистецтв України
3. <http://syto.com.ua/uk/visualart.html> - Сито. Український культурний портал.
4. <http://culture-ukraine.info/segment/visualne-mystectvo> - Культура України. Портал.
5. <http://www.scribd.com/taina2/d/24017746> - Візуальні мистецтва.

3. Критерії оцінювання

Критеріями оцінювання виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки, розробляти фрагменти занять з використанням художньо-педагогічних технологій.

Шкала оцінювання за розширеною шкалою та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
90-100	A	відмінно
80-89	B	дуже добре
75-79	C	добре
60-74	D	задовільно
50-59	E	достатньо
35-49	FX	незадовільно
1-34	F	неприйнятно

Оцінка за розширеною шкалою «відмінно» (від 90 до 100 балів) ставиться, якщо студент дав повні, вичерпні відповіді на теоретичні питання, а також продемонстрував уміння творчо використовувати отримані знання, передбачені навчальною програмою дисципліни, у практичній діяльності з метою здійснення професійних функцій. Відмінна оцінка передбачає точність у викладі матеріалу, високу культуру мовлення, вільне користування науковою термінологією, вміння застосовувати знання педагогічних технологій при виконанні практичних завдань, прояв творчого потенціалу.

«Дуже добре» (80-89) виставляється студентові, який володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної літератури, аргументовано висловлює свої думки, проте допускає певні неточності. Студент, якому виставляється оцінка за розширеною шкалою «дуже добре», повинен мати загальний високий рівень грамотності, вміння спроектувати алгоритм проведення заняття або іншої форми взаємодії з дітьми.

«Добре» (75 – 89 балів) виставляється студентові, який декларує міцні знання програмного матеріалу, грамотно і точно викладає його, не допускає істотних помилок у відповідях на питання, вільно оперує матеріалом із зазначеного розділу, ознайомлений з науковою літературою з проблеми. Проте знання студента деякою мірою звужені, немає достатньої аргументації і доведень. Виконання практичних завдань не завжди ґрунтується на засвоєному теоретичному матеріалі. Вияв творчого потенціалу, культура мовлення достатньо високі.

«Задовільно» (60-74 балів) виставляється за повне знання програми дисципліни і повні відповіді на всі запитання екзамену. Студент виявляє розуміння окреслених проблем, певну самостійність у викладенні матеріалу, проте відчувається, що зміст питань засвоєний поверхово. Майбутній фахівець має достатні знання фактичного матеріалу, але допускає окремі неточності, порушує послідовність у викладенні матеріалу. Виконання практичних завдань поверхове, недостатньо проявляються аналітичні здібності, творчий потенціал. Культура мовлення і точність висловлювань достатні.

«Достатньо» (50-59) ставиться, якщо студент за допомогою навідних питань дає відповіді на теоретичні питання, проте не завжди може робити узагальнення та підводити підсумки. У виконання практичного завдання проектує лише традиційну форму організації навчально-виховного процесу з використанням лише деяких елементів художньо-педагогічної технології.

«Незадовільно» (35-49) виставляється студентові, який не засвоїв значної частини програмного матеріалу, допускає істотні помилки під час відповіді на питання або не знає матеріалу зовсім. З практичними завданнями не справляється, творчого потенціалу не виявляє. Культура мовлення невисока, допускає неточності у висловлюваннях.

«Неприйнятно» (1-34) виставляється студентові, який не засвоїв програмовий матеріал, дає звужені відповіді за допомогою навідних питань, не робить власні висновки та не може виконати практичне завдання.

Для визначення рівня досягнень студента на екзамені здійснюється виставлення балів з розрахунку таких максимальних показників: по 30 балів за відповіді на два теоретичні питання та 40 балів за виконання практичного завдання.

4. Зразки комплексних кваліфікаційних завдань

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Ступінь вищої освіти бакалавра
Спеціальність 013 Початкова освіта
Освітня програма Початкова освіта. Мистецтво
Назва екзамену «Основи мистецько-виховної діяльності з практикумом»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 2

1. Мистецтво Київської Русі
2. Театралізовані ігри як засіб впливу на естетичну сферу дитини
3. Скласти художньо-естетичну розповідь/вірш/казку для дітей на тему «Витинанка»

Затверджено на засіданні кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти протокол № ___ від «___» _____ 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Л.В. Старовойт
Екзаменатор _____
Екзаменатор _____

5. Зразки відповідей на комплексні кваліфікаційні завдання

1. Мистецтво Київської Русі

Монументальне мистецтво в Давньоукраїнській державі з'являється з проникненням християнства. У IX – X ст. швидкими темпами розвиваються фресковий та мозаїчний живопис. Оздоблення найчастіше мало характер сюжетних малюнків і портретів святих, що чергувалися з орнаментами. Власне всі зображення мали утворювати єдиний за задумом текст, що читався, як і книга, зліва направо.

Мозаїки були дуже дорогими у виконанні, тому більшість зображень у храмах і князівських палатах виконувалися у вигляді розписів фарбою – фресок. Майстри фрескових розписів працювали не лише над релігійними сюжетами. Світськими за характером були фрески, що прикрашали стіни княжих палат, а в церквах з'явилися розписи, побутові за тематикою, наприклад, сцени полювання та княжого життя в галереях Софіївського собору; зображення константинопольського іподрому, на якому присутні візантійський імператор і київська княгиня Ольга.

Великої популярності в давньоукраїнських розписах набув образ Богоматері. Її типове зображення в канонічній позі Оранти (Благаючої) – з молитовно піднятими на рівень голови руками. Саме такі Богоматері

Оранти оздоблювали вівтарну частину багатьох храмів Давньоруської держави.

Софіївська Богоматір Оранта в Києві (1037) належить до числа найвищих досягнень монументального візантійського мистецтва, виконаного київськими майстрами. Усі відомі візантійські Оранти Богоматері поступаються Київській.

Важливим елементом художнього оформлення були орнаменти. У Софії Київській вони є на всіх стінах, стовпах собору, віконних арках, мають рослинний характер і нагадують орнамент пишної мініатюри. Серед пам'яток художнього різьблення по каменю, що прикрашали храми й палаци, найбільшу увагу привертають плити, виготовленні в техніці орнаментального і тематичного рельєфу.

Якщо мозаїки та фрески знаменували тріумф християнства, то іконам поклонялися і молилися. Спочатку ікони завозили з Візантії, а вже з другої половини XI ст. при давньоруських монастирях починають плідно працювати і власні іконописні майстерні. І хоча за тих часів живописці на підписували своїх робіт, а лишали тільки знаки приналежності ікони до тієї чи іншої майстерні, до нас дійшли імена руських іконописців. Найвідомішими з них вважаються Григорій та Алімпій, що жили на межі XI і XII ст. при Києво-Печерській лаврі – одного з найбільших центрів тогочасного іконопису.

Значний слід залишила давньоукраїнська малярська школа в оздобленні рукописів, які прикрашали мініатюрами, заставками, орнаментами. Високий гатунок книжкової мініатюри виявився, зокрема, в оформленні "Остомирового євангелія", "Ізборника" 1073 р. та 1076 р. тощо.

Особливістю давньоруського прикладного мистецтва було співіснування елементів язичницької і християнської символіки. Нерідко вони мирно уживалися на одному предметі. Так, на київській золотій емалевій діадемі XI – XII ст. поруч з апостолами зображено дівочі голівки й "дерево життя". Можна думати, що язичницькі сюжети і символи на виробах прикладного мистецтва X – XIII ст. несли в собі не тільки декоративну, а й магичну охоронну функцію.

Давньоруські майстри відносно рано володіли технікою виготовлення скла, майолікової кераміки. Цьому сприяло широке будівництво кам'яних будівель, для внутрішнього спорядження яких використовували смальту, керамічні плитки, покриті різнокольоровою поливою.

Склороби, крім смальти, виготовляли різнокольорові браслети, намисто, персні, кубки, чари, інші предмети побутового призначення. Особливо масовими були скляні браслети. Головним центром їх виробництва був Київ. Як вважають спеціалісти, давньоруські ремісники знали вже й секрети кришталю.

Перебуваючи в складі візантійської православної співдружності, Русь намагалась не лише бути схожою на Візантію, а й перевершити її. Від часу введення християнства Київ посідав місце духовного і навіть сакрального

центру. Для давніх русичів, хоч би де вони проживали, Київ означав те саме, що для греків Константинополь, а для європейських народів – Рим.

Естетичні засади київської мистецько-архітектурної та літературної шкіл відчутно вплинули на культурний розвиток усіх давньоруських земель. Монголо-татарська навала перервала яскравий період культурного розвитку, на деякий час загальмувала духовний розвиток країни. Були знищені витвори давньоруських зодчих і художників, літописців, у вогні пожеж загинули величезні матеріальні та духовні цінності нашого народу. Культурна спадщина IX – XIII ст. стала тією плідною основою, на якій склалася національна культурна традиція в добу пізнього Середньовіччя.

2. Театралізовані ігри як засіб впливу на естетичну сферу дитини

Гра-драматизація це синтетичний вид діяльності дитини. Виникнення її можливе при наявності у дітей міцних знань літературного тексту, навичок виразного читання, вміння адекватно рухатись, використовувати свою міміку та жести, вміння створювати ігрове середовище, добираючи необхідні атрибути. Ігри-драматизації – це відтворення сюжету літературного твору власними діями виконавців ролей, використання ними засобів виразності – інтонації, міміки, пантоміми. Драматизація відбувається на основі особистих дій виконавців ролей. У іграх-драматизаціях дитина-артист, самостійно створює образ за допомогою комплексу засобів виразності (інтонація, міміка, пантоміма), проводить власні дії виконання ролі. У грі драматизації дитина виконує який-небудь сюжет, сценарій якого заздалегідь існує, але не є жорстким канонам, а служить канвою, в межах якої розвивається імпровізація. Імпровізація може стосуватися не тільки тексту, але і сценічної дії. Ігри-драматизації можуть виконуватися без глядачів або носити характер концертного виконання. Якщо вони розігруються в звичайній театральній формі (сцена, завіса, декорації, костюми і так далі) або у формі масового сюжетного видовища, їх називають театралізаціями.

Види драматизації: ігри-імітації образів тварин, людей, літературних персонажів; рольові діалоги на основі тексту; інсценування творів; постановки вистав поодинокі або за декількома творами; ігри-імпровізації з розігруванням сюжету без попередньої підготовки. Драматизації ґрунтуються на діях виконавця, який може використовувати ляльки.

Артемова Л. В. виділяє декілька видів ігор-драматизацій дітей:

- гра-драматизація з пальчиками. Атрибути дитина надягає на пальці. Він «грає» за персонажа, зображення якого знаходиться на руці. По ходу розгортання сюжету діє одним або декількома пальцями, промовляючи текст. Можна зображати дії, знаходячись за ширмою або вільно пересуваючись по кімнаті;
- гра-драматизація з ляльками бі-ба-бо. У цих іграх на пальці руки надягають ляльки бібабо. Вони зазвичай діють на ширмі, за якою стоїть той, що водить. Таких ляльок можна виготовити самостійно, використовуючи старі іграшки;
- імпровізація. Це розігрування сюжету без попередньої підготовки.

У традиційній педагогіці гру-драматизацію відносять до творчих, таких, що входять в структуру сюжетно-рольової гри. Гра драматизація розглядається в рамках театралізованої гри тому, що входить разом з режисерською грою в структуру сюжетно-рольової гри. Проте режисерська гра, включаючи такі складові, як уявна ситуація, розподіл ролей між іграшками, моделювання реальних соціальних стосунків в ігровій формі, є онтогенетично ранішим видом ігор, чим сюжетно-рольова, оскільки для її організації не вимагається високого рівня ігрового узагальнення, необхідного для сюжетно-рольової гри (С. А. Козлова, Е. Е. Кравцова). Заняття з дітьми драматизацією дуже продуктивні. Основною метою є формування думуючої і такої, що відчуває, люблячої і активної людини, готової до творчої діяльності.

Процес гри-драматизації можливий, якщо дитина:

- має досвід сприйняття літературних творів, їх переживання і осмислення;
- має досвід взаємодії з театральним мистецтвом (знає, що таке театр, що таке спектакль і як він народжується, має досвід сприйняття і переживання дії, що театралізується, володіє специфічною мовою театального мистецтва);
- включається в ігрову діяльність відповідно своїм здібностям і можливостям (дитина-«режисер», дитина-«актор», дитина-«глядач», дитина-«оформлювач»-«декоратор» вистави).

Дитина-«режисер» - має добре розвинену пам'ять і уяву, це дитина-ерудит, що володіє здібностями швидко сприймати літературний текст, переводити в ігровий постановочний контекст. Він цілеспрямований, володіє прогностичними, комбінаторними (включення в хід дії віршів, що театралізується, пісень і танців, імпровізованих мініатюр, комбінування декількох літературних сюжетів, героїв) і організаторськими здібностями (ініціює гру драматизацію, розподіляє ролі, визначає «сцену» і сценографію відповідно до літературного сюжету, керує грою-драматизацією, її розвитком, регламентує діяльність решти учасників спектаклю, доводить гру до кінця).

Дитина-«актор» - наділений комунікативними здібностями, легко включається в колективну гру, процеси ігрової взаємодії, вільно володіє вербальними і невербальними засобами виразності і передачі образу літературного героя, не зазнає труднощів при виконання ролі, готовий до імпровізації, уміє швидко знайти необхідні ігрові атрибути, що допомагають точніше передати образ, емоційний, чутливий, має розвинену здатність самоконтролю (слідкує за сюжетною лінією, грає свою роль до кінця).

Дитина-«декоратор» наділений здібностями образної інтерпретації літературної основи гри, які виявляються в прагненні зобразити враження на папері. Він володіє художньо-образотворчими уміннями, відчуває колір, форму в передачі образу літературних героїв, задуму твору в цілому, готовий до художнього оздоблення спектаклю через створення відповідних декорацій, костюмів, ігрових атрибутів і реквізиту.

Дитина-«глядач» володіє добре розвиненими здібностями рефлексій, йому легко «брати участь в грі» з боку. Він наглядний, володіє стійкою увагою, творчо співпереживає грі-драматизації, любить аналізувати спектакль, процес виконання ролей дітьми і розгортання сюжетної лінії, обговорювати його і свої враження, передає їх через доступні йому засоби виразності (малюнок, слово, гру).

Театралізовану гру характеризує перенесення акценту з процесу гри на її результат, цікавий не тільки учасникам, але і глядачам. Її можна розглядати як різновид художньої діяльності, а значить, розвиток діяльності театралізованої гри доцільно здійснювати в контексті художньої діяльності.

Систему роботи по розвитку творчих здібностей можна розділити на 3 етапи: художнє сприйняття літературних і фольклорних творів; освоєння спеціальних умінь для становлення основних («актор», «режисер») і додаткових позицій («сценарист», «оформлювач», «костюмер»); самостійна творча діяльність.

Розвиток театралізованих ігор залежить від змісту і методики художнього виховання дітей в цілому і від рівня освітньої роботи в групі (Козлова С.А., Куликова Т.А.). У основі керівництва театралізованими іграми, лежить робота над текстом літературного твору. Р. І. Жуковська радить підносити текст твору виразно, художньо, а при повторному читанні залучати дітей до нескладного аналізу змісту, підводити до усвідомлення мотивів вчинків персонажів.

Збагаченню дітей художніми засобами передачі образу сприяють етюди з прочитаного твору або вибір будь-якої події з казки і його розіграш (глядачі вгадують). Цікаві етюди, в яких діти рухаються під фрагменти музичних творів.

Діти активно обговорюють, в що краще грати, погоджувати свої задуми і бажання. Гра повторюється кілька разів і у кожного є можливість спробувати себе у вподобаній ролі. Домовляються про два-три склади «артистів». З метою засвоєння послідовності подій, уточнення образів персонажів організовується художньо-мистецька діяльність: малювання, аплікація, ліплення за темою твору. Діти можуть працювати підгрупами, отримують завдання, наприклад, виліпити фігурки персонажів, щоб розіграти казку. При цьому відпадає необхідність в спеціальному запам'ятовуванні тексту.

Основна мета педагогічного керівництва - збуджувати уяву дитини, створювати умови для винахідливості, творчості дітей (Козлова С.А., Куликова Т.А.). Основні напрями розвитку театралізованої гри, полягають в поступовому переході дитини від гри поодиноці до гри-контмінації, що передбачає вільну побудову дитиною сюжету, в якому літературна основа поєднується з вільною її інтерпретацією дитиною або з'єднуються декілька творів; від гри, де використовуються засоби виразності для передачі особливостей персонажа, до гри як засобу самовираження через образ героя; від гри, в якій центром є «артист», до гри, в якій представлений комплекс позицій «артист», «режисер», «сценарист», «оформлювач», «костюмер», але при цьому переваги кожної дитини пов'язані з певним одним з них, залежно

від індивідуальних здібностей та інтересів; від театралізованої діяльності, до театральної-ігрової діяльності як засобу самовираження особи і самореалізації здібностей.

3. Скласти художньо-естетичну розповідь/вірш/казку для дітей на тему «Витинанка»

ВИТИНАНКА

Витинанка паперова є і біла й кольорова,
Для прикраси вона служить, і тобі прислужить, друже.
Якщо хочеш витинати, треба все про неї знати!
Де вона з'явилась, як і де прижилась.
Ось послухай, щоб ти знав і ще друзям розкавав.
У Китаї вирізали, в Україні ще не знали,
Що для створення такої, зовсім-зовсім непростой,
Треба вміти витинати. Як це влучніше сказати?
Треба ножицями вміти на всі боки повертати.
Обережно повертай, крок за кроком вирізай,
Ой, забула я сказати, як почнеш ти вирізати,
Не забудь усі деталі між собою пов'язати.
Як закінчиш ти творити, – треба клеєм прикріпити,
До картону прикладай, з середини розправляй.
Ось як твориться вона – ВИТИНАНКА чарівна!